Miljömål för Hallands län

2018

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Miljömål för Hallands län
Uppdaterad 2018-09-20
Länsstyrelsens meddelande
2018:17
Illustrationer: Tobias Flygar
Tryckt på Länsstyrelsens tryckeri

Inledning

Sveriges 16 miljökvalitetsmål beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Tillsammans bildar generationsmålet, miljömålen och etappmålen miljömålssystemet. Beslutet om miljömålssystemet fattades av riksdagen i april 1999.

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Generationsmålet, de 16 miljömålen och etappmålen bildar tillsammans miljömålssystemet. Generationsmålet anger den allmänna inriktningen på miljöarbetet. För att underlätta det arbetet och göra generationsmålet mer konkret finns miljömålen och etappmålen.

I denna uppdaterade sammanställning av Hallands miljömål finns de miljökvalitetsmål med tillhörande preciseringar som gäller för länet. Här finns även de etappmål som i nuläget är gällande. Etappmålen fastställs områdesvis för något eller några miljömål i taget och ingår i strategier med tillhörande styrmedel och åtgärder.

Fram tills nu har miljömålen följts upp mot årtalet 2020. Nu är vi snart där. Arbetet med att följa upp hur det går och för att nå miljömålen kommer att fortsätta.

Aktuell information om miljömålsarbetet finns på www.sverigesmiljomal.se

Länsstyrelsens Miljömålssekretariat september 2018

Marie-Helene Bergstrand & Jennie Thronée

Generationsmålet och miljökvalitetsmålen

Generationsmålet

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

– Riksdagens definition av generationsmålet.

Generationsmålet är ett inriktningsmål för miljöpolitiken. Målet ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att nå önskad miljökvalitet. För att nå målet krävs en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället.

Generationsmålets innebörd

Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Begränsad klimatpåverkan

"Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.

Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Riksdagen har fastställt en precisering av miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan:

- Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under 2 grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål.

Frisk luft

"Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt tio preciseringar av miljökvalitetsmålet Frisk luft, om högsta halt av:

- **Bensen**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av bensen inte överstiger 1 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde.

- **Bensapyren**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av bens(a)pyren inte överstiger 0,0001 mikrogram per kubikmeter luft (0,1 nanogram per kubikmeter luft) beräknat som ett årsmedelvärde.

- **Butadien**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av butadien inte överstiger 0,2 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde.

- **Formaldehyd**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av formaldehyd inte överstiger 10 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde.

- **Partiklar (PM2,5)**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av partiklar (PM2,5) inte överstiger 10 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 25 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett dygnsmedelvärde.

- **Partiklar (PM10)**
  Halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med

hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av partiklar (PM10) inte överstiger 15 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 30 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett dygnsmedelvärde.

- M**arknära ozon**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att alten av marknära ozon inte överstiger 70 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett åttatimmarsmedelvärde eller 80 mikrogram per kubikmeter luft räknat som ett timmedelvärde.

- **Ozonindex**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att ozonindex inte överstiger 10 000 mikrogram per kubikmeter luft under en timme beräknat som ett AOT40-värde under perioden april–september.

- **Kvävedioxid**
  Halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att halten av kvävedioxid inte överstiger 20 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 60 mikrogram per kubikmeter luft beräknat som ett timmedelvärde (98-percentil).

- **Korrosion**
  Halterna av luftföroreningar överskrider inte lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Riktvärdena sätts med hänsyn till känsliga grupper och innebär att korrosion på kalksten understiger 6,5 mikrometer per år.

Bara naturlig försurning

"De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hällristningar."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt fyra preciseringar av miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning:

- **Påverkan genom atmosfäriskt nedfall**
  Nedfallet av luftburna svavel- och kväveföreningar från svenska och internationella källor medför inte att den kritiska belastningen för försurning av mark och vatten överskrids i någon del av Sverige.

- **Påverkan genom skogsbruk**
  Markanvändningens bidrag till försurning av mark och vatten motverkas genom att skogsbruket anpassas till växtplatsens försurningskänslighet.

- **Försurade sjöar och vattendrag**
  Sjöar och vattendrag uppnår oberoende av kalkning minst god status med avseende på försurning enligt förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

- **Försurad mark**
  Försurningen av marken inte påskyndar korrosion av tekniska material och arkeologiska föremål i mark och inte skadar den biologiska mångfalden i land- och vattenekosystem.

Giftfri miljö

"Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt sex preciseringar av miljökvalitetsmålet Giftfri miljö:

- **Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen**
  Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden.

- **Användningen av särskilt farliga ämnen**
  Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört.

- **Oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper**
  Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga.

- **Förorenade områden**
  Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön

- **Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper**
  Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning

- **Information om farliga ämnen i material och produkter**
  Information om miljö- och hälsofarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig.

Skyddande ozonskikt

"Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt två preciseringar av miljökvalitetsmålet Skyddande ozonskikt:

- **Vändpunkt och återväxt**
  Vändpunkten för uttunningen av ozonskiktet har nåtts och början på återväxten observeras

- **Ofarliga halter ozonnedbrytande ämnen**
  Halterna av klor, brom och andra ozonnedbrytande ämnen i de övre luftlagren understiger den nivå där ozonskiktet påverkas negativt.

Säker strålmiljö

"Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

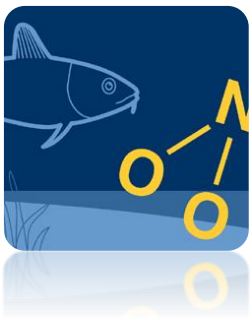
Regeringen har fastställt fyra preciseringar av miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö:

- **Strålskyddsprinciper**
  Individens exponering för skadlig strålning i arbetslivet och i övriga miljön begränsas så långt det är rimligt möjligt.

- **Radioaktiva ämnen**
  Utsläppen av radioaktiva ämnen i miljön begränsas så att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas.

- **Ultraviolett strålning**
  Antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning är lägre än år 2000

- **Elektromagnetiska fält**
  Exponeringen för elektromagnetiska fält i arbetslivet och i övriga miljön är så låg att människors hälsa och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt.

Ingen övergödning

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt fyra preciseringar av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning:

- **Påverkan på havet**
  Den svenska och den sammanlagda tillförseln av kväveföreningar och fosforföreningar till Sveriges omgivande hav underskrider den maximala belastning som fastställs inom ramen för internationella överenskommelser

- **Påverkan på landmiljön**
  Atmosfäriskt nedfall och brukande av mark inte leder till att ekosystemen uppvisar några väsentliga långsiktiga skadliga effekter av övergödande ämnen i någon del av Sverige.

- **Tillstånd i sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten**
  Sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten uppnår minst god status för näringsämnen enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

- **Tillstånd i havet**
  Havet har minst god miljöstatus med avseende på övergödning enligt havsmiljöförordningen (2010:134).

Levande sjöar och vattendrag

"Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt elva preciseringar av miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag:

- **God ekologisk och kemisk status**
  Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

- **Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag**
  Oexploaterade och i huvudsak opåverkade vattendrag har naturliga vattenflöden och vattennivåer bibehållna.

- **Ytvattentäkters kvalitet**
  Ytvattentäkter som används för dricksvattenproduktion har god kvalitet

- **Ekosystemtjänster**
  Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

- **Strukturer och vattenflöden**
  Sjöar och vattendrag har strukturer och vattenflöden som ger möjlighet till livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur

- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
  Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till sjöar och vattendrag har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer

- **Hotade arter och återställda livsmiljöer**
  Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag.

- **Främmande arter och genotyper**
  Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

- **Genetiskt modifierade organismer**
  Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

- **Bevarade natur- och kulturmiljövärden**
  Sjöar och vattendrags natur- och kulturmiljövärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

- **Friluftsliv**
  Strandmiljöer, sjöar och vattendrags värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Grundvatten av god kvalitet

"Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt sex preciseringar av miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet:

- **Grundvattnets kvalitet**
  Grundvattnet är med få undantag av sådan kvalitet att det inte begränsar användningen av grundvatten för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning.

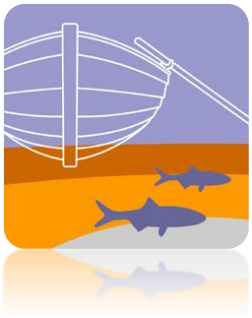
- **God kemisk grundvattenstatus**
  Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kemisk status.

- **Kvaliteten på utströmmande grundvatten**
  Utströmmande grundvatten har sådan kvalitet att det bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i källor, sjöar, våtmarker, vattendrag och hav.

- **God kvantitativ grundvattenstatus**
  Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kvantitativ status.

- **Grundvattennivåer**
  Grundvattennivåerna är sådana att negativa konsekvenser för vattenförsörjning, markstabilitet eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem inte uppkommer.

- **Bevarande av naturgrusavlagringar**
  Naturgrusavlagringar av stor betydelse för drickvattenförsörjning, energilagring, natur- och kulturlandskapet är fortsatt bevarade.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

"Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt elva preciseringar av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård:

- **God miljöstatus**
  Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341).

- **God ekologisk och kemisk status**
  Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

- **Ekosystemtjänster**
  Kusternas och havens viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

- **Grunda kustnära miljöer**
  Grunda kustnära miljöer präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.

- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
  Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer samt att naturligt förekommande fiskarter och andra havslevande arter fortlever i livskraftiga bestånd.

- **Hotade arter och återställda livsmiljöer**
  Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla kust- och havsvatten.

- **Främmade arter och genotyper**
  Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden och kulturarvet.

- **Genetiskt modifierade organismer**
  Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

- **Bevarade natur- och kulturmiljövärden**
  Havs-, kust- och skärgårdslandskapens natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar

finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

- **Kulturlämningar under vatten**
  Tillståndet är oförändrat för kulturhistoriska lämningar under vattnet.

- **Friluftsliv och buller**
  Havs-, kust- och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Myllrande våtmarker

"Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt nio preciseringar av miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker:

- **Våtmarkstypernas utbredning**
  Våtmarker av alla typer finns representerade i hela landet inom sina naturliga utbredningsområden.

- **Ekosystemtjänster**
  Våtmarkernas viktiga ekosystemtjänster som biologisk produktion, kollagring, vattenhushållning, vattenrening och utjämning av vattenflöden är vidmakthållna.

- **Återskapade våtmarker och arters spridningsmöjligheter**
  Våtmarker är återskapade, i synnerhet där aktiviteter som exempelvis dränering och torvtäkter har medfört förlust och fragmentering av våtmarker och arter knutna till våtmarker har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sitt naturliga utbredningsområde.

- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
  Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till våtmarkerna har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

- **Hotade arter och återställda livsmiljöer**
  Hotade våtmarksarter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts.

- **Främmande arter och genotyper**
  Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

- **Genetiskt modifierade organismer**
  Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

- **Bevarade natur- och kulturmiljövärden**
  Våtmarkernas natur- och kulturvärden i ett landskapsperspektiv är bevarade och förutsättningarna finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

- **Friluftsliv och buller**
  Våtmarkernas värde för friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Levande skogar

"Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt nio preciseringar av miljökvalitetsmålet Levande skogar:

- **Skogsmarkens egenskaper och processer**
  Skogsmarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.

- **Ekosystemtjänster**
  Skogens ekosystemtjänster är vidmakthållna.

- **Grön infrastruktur**
  Skogens biologiska mångfald är bevarad i samtliga naturgeografiska regioner och arter har möjlighet att sprida sig inom sina naturliga utbredningsområden som en del i en grön infrastruktur.

- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
  Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

- **Hotade arter och återställda livsmiljöer**
  Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla skogar.

- **Främmande arter och genotype**r
  Främmande arter och genotyper hotar inte skogens biologiska mångfald.

- **Genetiskt modifierade organismer**
  Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

- **Bevarade natur- och kulturmiljövärden**
  Natur- och kulturmiljövärden i skogen är bevarade och förutsättningarna för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.

- **Friluftsliv**
  Skogens värden för friluftslivet är värnade och bibehållna.

Ett rikt odlingslandskap

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt tolv preciseringar av miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap:

- **Åkermarkens egenskaper och processer**
  Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.

- **Jordbruksmarkens halt av föroreningar**
  Jordbruksmarken har så låg halt av föroreningar att ekosystemens funktioner, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas.

- **Ekosystemtjänster**
  Odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

- **Variationsrikt odlingslandskap**
  Odlingslandskapet är öppet och variationsrikt med betydande inslag av hävdade naturbetesmarker och slåtterängar, småbiotoper och vattenmiljöer, bland annat som en del i en grön infrastruktur och erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för vilda växt- och djurarter.

- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
  Naturtyper och arter knutna till odlingslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.

- **Växt- och husdjursgenetiska resurser**
  Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade.

- **Hotade arter och naturmiljöer**
  Hotade arter och naturmiljöer har återhämtat sig.

- **Främmande arter och genotyper**
  Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

- **Genetiskt modifierade organismer**
  Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

- **Bevarade natur- och kulturmiljövärden**
  Biologiska värden och kulturmiljövärden i odlingslandskapet som uppkommit genom långvarig traditionsenlig skötsel är bevarade eller förbättrade.

- **Kultur- och bebyggelsemiljöer**
  Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

- **Friluftsliv**
  Odlingslandskapets värden för friluftslivet är värnade och bibehållna samt tillgängliga för människor.

God bebyggd miljö

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt tio preciseringar av miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö:

- **Hållbar bebyggelsestruktur**
  En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.

- **Hållbar samhällsplanering**
  Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.

- **Infrastruktur**
  Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.

- **Kollektivtrafik, gång och cykel**
  Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.

- **Natur- och grönområden**
  Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.

- **Kulturvärden i bebyggd miljö**
  Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

- **God vardagsmiljö**
  Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.

- **Hälsa och säkerhet**
  Människor utsätts inte för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.

- **Hushållning med energi och naturresurser**
  Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.

- **Hållbar avfallshantering**
  Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Ett rikt växt- och djurliv

"Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd."

– riksdagens definition av miljökvalitetsmålet.

Regeringen har fastställt åtta preciseringar av miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv:

- **Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation**
  Bevarandestatusen för i Sverige naturligt förekommande naturtyper och arter är gynnsam och för hotade arter har statusen förbättrats samt att tillräcklig genetisk variation är bibehållen inom och mellan populationer.

- **Påverkan av klimatförändringar**
  Den av klimatscenarier utpekade förhöjda risken för utdöende har minskat för de arter och naturtyper som löper störst risk att påverkas negativt av klimatförändringar.

- **Ekosystemtjänster och resiliens**
  Ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringen och dess effekter.

- **Grön infrastruktur**
  Det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras.

- **Genetiskt modifierade organismer**
  Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.

- **Främmande arter och genotyper**
  Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden.

- **Biologiskt kulturarv**
  Det biologiska kulturarvet är förvaltat så att viktiga natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för ett fortsatt bevarande och utveckling av värdena.

- **Tätortsnära natur**
  Tätortsnära natur som är värdefull för friluftslivet, kulturmiljön och den biologiska mångfalden värnas och bibehålls samt är tillgänglig för människan.

Etappmål

Etappmålen ska underlätta möjligheterna att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. De ska vara vägledande för allas miljöarbete, såväl för regering som för myndigheter och övriga aktörer. Etappmålen ersätter tidigare delmål.

Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning. De är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. De visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Etappmålen anger inte önskade tillstånd för miljön eftersom de läggs fast i miljökvalitetsmålen med preciseringar.

Etappmål har antagits av regeringen inom nedanstående områden:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Avfall
3. Biologisk mångfald
4. Farliga ämnen
5. Luftföroreningar
6. Hållbar stadsutveckling

1. Etappmål inom området Begränsad klimatpåverkan

- **Utsläpp av växthusgaser till år 2020**
  Utsläppen för Sverige år 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990 och gäller för de verksamheter som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser år 2020 ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre för den icke handlande sektorn i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen sker genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som mekanismen för ren utveckling (CDM).

- **Utsläpp av växthusgaser till år 2030**
  Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast år 2030 vara minst 63 procent lägre än utsläppen år 1990. Högst 8 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.

- **Utsläpp av växthusgaser till år 2040**
  Växthusgasutsläppen i Sverige i ESR-sektorn bör senast år 2040 vara minst 75 procent lägre än utsläppen år 1990. Högst 2 procentenheter av utsläppsminskningarna får ske genom kompletterande åtgärder.

- **Utsläpp av växthusgaser till år 2045**
  Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå nettonollutsläpp får kompletterande åtgärder tillgodoräknas. Utsläppen från verksamheter inom svenskt territorium ska vara minst 85 procent lägre än utsläppen år 1990.

- **Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter**
  Växthusgasutsläppen från inrikes transporter (utom inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, EU ETS) ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med år 2010.

2. Etappmål inom området Avfall

- **Ökad resurshushållning i byggsektorn**
  Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.

- **Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan**
  Insatser ska vidtas så att senast år 2020 sorteras minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas tillvara.

3. Etappmål inom området Biologisk mångfald

- **Den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden**
  Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

- **Kunskap om genetisk mångfald**
  En kartläggning och övervakning av den genetiska mångfalden ska ha inletts senast år 2020.

- **Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden**
  Minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden ska senast år 2020 bidra till att nå nationella och internationella mål för biologisk mångfald. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår. Systemen ska vara väl integrerade i omgivande landskap och förvaltas på ett effektivt och inkluderande sätt. Skydd av områden ska till år 2020 utökas med minst 1 142 000 hektar räknat från 2012 enligt följande:

  - Skogar med höga naturvärden ska skyddas från avverkning. Detta ska ske genom att det formella skyddet av skogsmark har ökat med cirka 150 000 hektar skogsmark med höga naturvärden och i behov av formellt skydd nedan gränsen för fjällnära skog.
  - Skogsbrukets frivilliga avsättningar bör ha ökat i omfattning med cirka 200 000 hektar skogsmark i områden som har eller kan komma att utveckla höga naturvärden till totalt 1 450 000 hektar.
  - Det formella skyddet av våtmarker har ökat med cirka 210 000 hektar genom att myrar med höga naturvärden i den nationella myrskyddsplanen skyddas.
  - Det formella skyddet av sjöar och vattendrag har ökat med minst 12 000 hektar.

- Det formella skyddet av marina områden har ökat med minst 570 000 hektar.
- De ekologiska sambanden har stärkts så att skyddade och på andra sätt bevarade områden och biotoper är väl förbundna och integrerade i landskapet, inklusive den marina miljön, genom att den gröna infrastrukturen har utvecklats och förstärkts.

4. Etappmål inom området Farliga ämnen

- **Särskilt farliga ämnen**
  Beslut som fattas inom EU och internationellt om särskilt farliga ämnen ska innehålla åtgärder som innebär att:

  - Särskilt farliga ämnen blir föremål för prövning eller beslut om utfasning under gällande regelverk inom alla användningsområden senast år 2018.

  - Särskilt farliga ämnen används endast under strikt reglerade omständigheter i produktionsprocesser senast år 2018.

  - I relevanta regelverk inkluderar uttrycket "särskilt farliga ämnen" även ämnen med andra allvarliga egenskaper än de som omfattas av nuvarande specifika kriterier och som inger motsvarande grad av betänklighet senast år 2018.

- **Kunskap om ämnens hälso- och miljöegenskaper**
  Beslut som fattas inom EU och internationellt ställer krav på att uppgifter om miljö- och hälsofarliga egenskaper hos kemiska ämnen ska vara tillgängliga och tillräckliga för att möjliggöra riskbedömning för alla användningsområden. Besluten ska innehålla åtgärder som innebär att:

  - Informationskraven i samband med registrering i Reach för ämnen som tillverkas eller importeras i lägre kvantiteter (mindre än 10 ton per tillverkare eller importör och år) stärks senast år 2018.

- **Information om farliga ämnen i varor**

  - Regelverk eller överenskommelser inom EU eller internationellt ska tillämpas så att information om miljö- och hälsofarliga ämnen i varor är tillgänglig för alla berörda senast år 2020.

  - Reglerna ska införas stegvis för olika varugrupper och i informationen ska särskilt barns hälsa beaktas.

  - Information om hälso- och miljöfarliga ämnen som ingår i material och varor görs tillgängliga under varans hela livscykel genom harmoniserade system som omfattar prioriterade varugrupper.

- **Utveckling och tillämpning av EU:s kemikalieregler**
  Reach och andra relevanta EU-regelverk ska senast år 2020 tillämpas eller revideras om så behövs så att:

  - det i ökad utsträckning blir möjligt att bedöma och pröva grupper av ämnen med liknande inneboende egenskaper, kemisk struktur eller användningsområde

  - substitutionsprincipen och dess tillämpning stärks i samband med begränsningar, tillståndsprövning och andra relevanta moment i regelverket.

- **Effektivare kemikalietillsyn inom EU**
  Beslut har senast år 2018 fattats inom EU som förstärker och effektiviserar tillsynen i medlemsländerna samt utvecklar tillsynssamverkan inom unionen gällande regler för kemikalier inklusive farliga ämnen i varor och avfall.

- **Giftfria och resurseffektiva kretslopp**
  Användningen av återvunna material ska vara säker ur hälso- och miljösynpunkt genom att återcirkulation av farliga ämnen så långt som möjligt undviks, samtidigt som resurseffektiva kretslopp eftersträvas. Detta uppnås genom en samlad åtgärdsstrategi inom EU, vilken senast år 2018 resulterat i bland annat följande insatser:

  - EU:s regelverk för avfall, kemikalier och varor är i huvudsak kompletterade och samordnade så att de styr mot giftfria och resurseffektiva kretslopp.

  - Principen om höga och likvärdiga krav på innehållet av farliga ämnen i nyproducerade och återvunna material är fastslagen genom beslut där så är lämpligt.

- **Minska barns exponering för farliga kemikalier**
  Senast år 2018 har beslut fattats avseende befintliga och vid behov nya regelverk och andra styrmedel, vilka medför en betydande minskning av hälsoriskerna för barn till följd av den samlade exponeringen för kemikalier. Riskminskningen ska bedömas i jämförelse med situationen år 2012.

- **Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt**
  Senast år 2020 har beslut fattats inom EU eller internationellt som innebär att befintliga och eventuella nya regelverk för human- och veterinärmedicinska läkemedel i ökad utsträckning väger in miljöaspekter.

5. Etappmål på området Luftföroreningar

- **Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar**
  Utsläpp av kväveoxider, svaveldioxid, flyktiga organiska ämnen, ammoniak och partiklar PM2,5 ska senast år 2025 motsvara de indikativa reduktionsnivåerna för år 2025 som framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2284 om minskning av nationella utsläpp av vissa luftföroreningar, om ändring av direktiv 2003/35/EG och om upphävande av direktiv 2001/81/EG.

6. Hållbar stadsutveckling

- **Andelen gång-, cykel- och kollektivtrafik**
  Andelen persontransporter med kollektivtrafik, cykel och gång i Sverige ska vara minst 25 procent år 2025, uttryckt i personkilometer, i riktning mot att på sikt fördubbla andelen för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

- **Integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer**
  En majoritet av kommunerna ska senast år 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

- **Metod för stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer**
  Kommunerna ska senast år 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.